

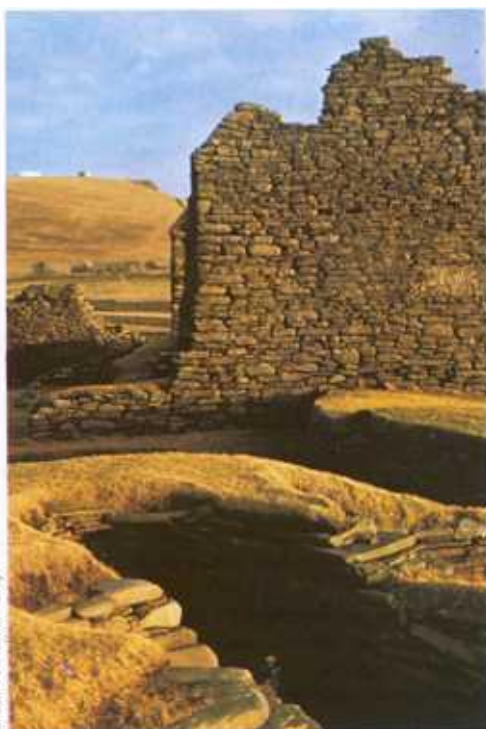
Anglia anglo-saxonă

Abandonată de legiunile romane, Marea Britanie a fost ocupată treptat de triburile germanice. Astfel a luat naștere Anglia anglo-saxonă, care s-a delimitat de "bariera celtică" din nord și vest, păstrându-și identitatea până la cucerirea normandă din 1066.

În ultima perioadă a stăpânirii romane, Britania a fost adeseori invadată de năvălirile sau expedițiile pirateresti ale pictilor, din Scoția, și de navigatorii irlandezi și germanici. Atunci când legiunile romane au plecat, la începutul secolului al V-lea d.Hr., Britania s-a fragmentat în regate sau domenii rivale și se angajau mercenari germani pentru a lupta în războaiele dintre ele sau împotriva invadatorilor picti sau irlandezi.

Mercenari și invadatori

Potrivit tradiției engleze, un conducător pe nume Vortigen a deschis calea invadatorilor, angajând doi saxoni – Hengist și Horsa – care ulterior s-au întors împotriva lui. Dar s-ar putea ca saxonii sau alte popoare germanice să fi fost aduși în Anglia în locuri și momente diferite, cândva între 425-450 d.Hr. Mercenarii au devenit invadatori, aducând și mai mulți din neamul lor, astfel că britonii s-au retras spre vest. Lupta a fost lungă și grea și nu a fost dominată de o singură parte. Britonii au

British Tourist Authority

obținut o mare victorie la Mount Briton (loc neidentificat), în jurul anului 500 d.Hr. Acest eveniment este de obicei asociat cu un remarcabil general, al cărui nume a rămas necunoscut și ale cărui fapte de vitejie au dat naștere legendelor despre "Regele Arthur". Cu toate acestea, în 615 d.Hr. britonii se retrăseseră în nordul și vestul insulei, iar mai târziu chiar și Cornwall (pe atunci "Țara Galilor de Apus") a fost cucerit de invadatori. Scoția, Țara Galilor și Irlanda au rămas britanice și celtice (zonă denumită și azi "graniță celtică"). Nou-veniții erau predominanți pe teritoriul corespunzător Angliei moderne – denumirea țării, "Angleland", provine de la numele unuia dintre popoarele invadatoare.

Anglia anglo-saxonă

Invadatorii veneau de pe coastele din nordul Europei și aparțineau unor triburi diferite: saxoni, iuți, angli și friți; ei au dat numele unor regiuni ale Angliei (de exemplu Anglia de Est, Wessex, Sussex, Essex – semnificând teritoriile anglilor și teritoriile de vest, sud și est ale saxonilor). Cu toate acestea, diferențele dintre aceste triburi de invadatori nu i-au împiedicat să devină un singur popor, și, din acest motiv, istoricii pot folosi acum termeni colectivi ca "Anglia anglo-saxonă", sau chiar "saxoni" pentru a descrie triburile germanice care ulterior au devenit engleze. Spre deosebire de romani, aceste popoare nu cunoșteau modul de viață urban (majoritatea orașelor romane fiind părăsite înainte de invazia saxonă).

În același timp aveau loc modificări importante și în lumea celtică. Scoții, care veneau din Irlanda, au început să ocupe partea de nord a țării, care ulterior le va purta numele. În secolul al XIX-lea ei s-au unit cu pictii, ce veneau din partea de est și de nord și au format regatul "Scoției".

Deși saxonii erau ateii, religia creștină – adusă de romani – a supraviețuit în Țara Galilor și de aici, începând din 432 d.Hr., a fost dusă în Irlanda, o contribuție importantă în acest sens având Sf. Patrick. Scoția a fost evanghelizată începând din anul 565 d.Hr. de Sf. Columba, folosind drept bază insula Iona. Creștinismul era faimos pentru pietatea și învățătura sa. Cu toate acestea, datorită izolării de Europa continentală, creștinismul anglo-saxon era diferit sub multe aspecte de practicile creștine ajunse sub influența papilor (creștinismul roman, sau catolic).

Aceste diferențe sub aspect religios s-au dovedit importante în momentul în care a început convertirea saxonilor. Până la sfârșitul secolului al VI-lea, cea mai mare parte a Angliei anglo-saxone era divizată în șapte regate independente, numite adeseori hep-

☐ Ruinele unei așezări a pictilor, din insulele Shetland din Scoția. Istoria pictilor este obscură, dar raidurile efectuate asupra Britaniei romane au reprezentat unul dintre motivele angajării mercenarilor anglo-saxoni.

☑ Această hartă prezintă invadatorii Britaniei romane și post-romane. Primii anglo-saxoni din Anglia erau soldații mercenari aduși de romani pentru a lupta împotriva pictilor și scoților.

☑ Edward Mărturisitorul și potențialul său succesiv într-o întâlnire reprezentată pe tapiseria de la Bayeux. Domnia lui Edward a însemnat o creștere a influenței normande în Anglia.

Michael Holtford

● O pagină din Evanghelia din Lindisfarne. Mănăstirea din Lindisfarne a fost un centru al creștinătății celtice, iar apoi catolice.

● "Bijuteria lui Alfred", realizată din aur și email, a fost găsită în 1693 în Somerset. Bijuteria poartă următoarea inscripție "Aelfred mec het gewyrca" (Alfred a ordonat să fie făcută).

Picturepoint

Picturepoint

tarhii ("Domnia celor șapte"); cel mai puternic rege la un moment dat era numit Bretwalda ("conducătorul Britaniei"), chiar dacă acest titlu conferea mai degrabă prestigiu decât autoritate. În 597 d.Hr., când regele Ethelbert din Kent era Bretwalda, Papa Grigore I a trimis în misiune la curtea din Kent un călugăr roman – Sf. Augustin. Ajutat de faptul că regina Bertha era creștină, Sf. Augustin a reușit să-i convertească pe rege și pe supușii săi și a devenit primul arhiepiscop de Canterbury.

În cele din urmă însă, Northumbria a devansat regatul Kent din punct de vedere al puterii și a devenit campion al creștinătății, motiv pentru care o bună bucată de vreme averile statului și ale bisericii au fluctuat violent. O întâlnire importantă, convocată de regele Oswy al Northumbriei, a avut loc între biserica romană și cea celtică la Sinodul de la Whitby. Decizia lui Oswy, pronunțată în favoarea Romei, însemna că Anglia nu se va alătura Bisericii Celtice, care era extrem de izolată; până la urmă chiar și celtii s-au supus

● Biserica saxonă Sf. Maria din Reculver, Kent. Anglo-saxonii păgâni foloseau lemnul pentru construcții, și au rămas uimiți de mărețele construcții de piatră lăsate de romani. Biserica catolică a reînviat arta zidăriei.

Colin Bord

autorității Papei. Creștinismul a triumfat în Anglia anglo-saxonă, iar în secolul al VIII-lea misionarii și învățații englezi au devenit faimoși pentru activitatea desfășurată în Europa, în timpul domniei lui Carol cel Mare.

Între timp, regatele saxone se luptau fie între ele, fie cu celtii. În secolul al VIII-lea Mercia, în centrul regiunii Midlands, a devenit cea mai mare putere. Regatul a înflorit în timpul regelui Offa II (757-796 d.Hr.), rămas cunoscut pentru șanțul lui Offa, care marca granița dintre teritoriile saxone și cele galeze. Rămășițele șanțului lui Offa mai fac parte și astăzi din granița dintre Țara Galilor și Anglia. În timpul domniei regelui Egbert (802-839 d.Hr.), Wessex a dobândit o suprașerie pe care, datorită condițiilor geografice și altor circumstanțe, a reușit să o păstreze.

Teroarea vikingilor

Între timp, o nouă invazie s-a adăugat conflictelor interne. Începea era terorii vikinge, adusă de feroșii războinici scandinavi care terorizau cea mai mare parte a Europei, pătrunzând adânc în teritoriu cu lungile lor ambarcațiuni. În 793 Anglia a întrevăzut ce avea să o aștepte, când vikingii au distrus faimoasa mănăstire din Lindisfarne (pe Insula Sfântă, Northumbria), iar câțiva ani mai târziu au ars Iona. La mijlocul secolului al IX-lea atacurile vikingilor s-au intensificat și invadatorii au început să se așeze în diferite părți ale Angliei – norvegienii în nordul Scoției, în Irlanda și nord-vestul Angliei, iar danezii în Yorkshire, estul Angliei și Lincolnshire. Datorită invaziei daneze, o parte a estului Angliei a fost denumită Danelaw.

Cuceririle daneze au distrus regatele saxone din Northumbria, estul Angliei și Mercia. Wessex a supraviețuit pentru că era situat mult mai în sud, dar și pentru că era condus de regele Alfred cel Mare (871-899 d.Hr.). Politica lui Alfred era să-i plătească pe danezi pentru a se retrage (asemenea plăți erau denumite *Danegeld*, "bani-danezi"), iar între timp să consolideze puterea Wessexului.

DATE IMPORTANTE

407

Ultimele legiuni romane părăsesc Britania

Aprox. 425-450

Saxonii și alte popoare germanice invadează Britania în număr mare

Aprox. 500

Victoria britanică de la muntele Badon

Aprox. 565

Sf. Columba începe convertirea Scoției

597

Augustin începe convertirea saxonilor

Aprox. 615

Saxonii controlează cea mai mare parte a Angliei

664

Sinodul de la Whitby

793

Vikingii jefuiesc Lindisfarne

851-871

Danezii invadează Anglia (exceptând Wessex)

878

Alfred îi învinge pe danezi; tratatul de la Wedmore

978-1016

Anglia aflată în declin în timpul lui Ethelred "cel fără de sfat"

1013-42

Perioadă de dominație daneză

1042-66

Domnia lui Eduard Mărturisitorul

1066

Domnia lui Harold Godwinson; bătălia de la Hastings; William devine rege

Michael Holford

● Coif provenind de pe nava mortuară Sutton Hoo Saxon, excavată în 1939 în Suffolk. Nu au fost găsite oseminte, dar obiectele sunt o mărturie a bogăției regelui sau conducătorului.

Chiar și așa, forțele lui Alfred nu au făcut față atacului danez din 878. Alfred a fost nevoit să se ascundă pentru un timp. Faimoasa legendă care povestește cum din neatenție a ars prăjiturile lăsate în grijă de o gospodină, sugerează că în această perioadă Alfred umbla prin țară deghizat în țăran. Până la urmă Alfred a reușit să organizeze o mișcare de rezistență saxonă eficientă, iar danezii au fost învinși. Ei au fost forțați să semneze pacea la Wedmore și au fost convertiți la creștinism.

Acum Alfred conducea cea mai mare parte a Angliei, excepție făcând Danelaw; restul regatelor istorice saxone nu și-au redobândit niciodată statutul. În această situație, el a pus în mod conștient bazele unui stat puternic și civilizată prin organizarea unui sistem de apărare la nivel național, care avea la bază așezări fortificate (mai târziu transformate în orașe); de asemenea Alfred a sprijinit traducerea textelor culturii greco-latine în limba engleză.

Fiii și succesorii lui Alfred, Edward cel Bătrân (899-924 d.Hr.) și Athelstan (924-939 d.Hr.), au cucerit Danelaw și au constituit în cele din urmă monarhia engleză. Scoția l-a recunoscut pe Athelstan drept conducător, fapt ce a generat ulterior numeroase pretenții ale englezilor asupra Scoției. Societatea anglo-saxonă a continuat să înflorească și în timpul lui Edgar, nepotul lui Alfred, iar pagubele materiale și morale provocate de vikingii bisericii engleze au fost recuperate de Sf. Dunstan care a reformat biserica în secolul al X-lea.

Dar intențiile de extindere ale scandinavilor nu au fost stăvilit, iar Anglia a devenit din nou vulnerabilă, când a rămas fără un conducător puternic. Regele Ethelred (978-1016 d.Hr.) era adeseori nedrept numit "Ethelred nepregătit", deși porecla lui saxonă, Redeless, semnifică "fără un sfat bun". În mod cert nu a fost un conducător bun, punându-și supușii să adune sume mari de Danegeld pentru a-i

Impresiile unui artist cu privire la modul în care arătau războinicii de la sfârșitul perioadei anglo-saxone. Acești războinici s-au întâlnit cu normanzii în bătălia de la Hastings și au fost învinși.

Anglo-saxonii erau artiști desăvârșiți. Caracterelor prezentate aici sunt un exemplu al modului în care erau decorate primele litere ale unui paragraf, dintr-un manuscris împodobit cu anluminuri.

Anglia în jurul anului 885 d.Hr., la câțiva ani de la tratatul de împărțire a teritoriilor semnat de Alfred cu danezii. Nottingham, Leicester, Lincoln, Derby și Stamford erau cele cinci burguri incluse în Danelaw. Așezările norvegiene sunt și ele reprezentate.

Scut de pe Sutton Hoo. Printre alte artefacte găsite pe vasul mortuar se numără și ustensile casnice din Constantinopol și Egipt, precum și numeroase obiecte realizate de maeștrii bijutieri saxoni.

Edf Media

plăți pe invadatori. Spre deosebire de Alfred, Ethelred nu a reușit să organizeze o rezistență și, în ciuda sumelor plătite, el a pierdut tronul în favoarea regelui danez, Sweyn Forkbeard.

Sub conducerea lui Cnut sau Canute (1017-35), fiul lui Sweyn, Anglia a devenit parte a întinsului imperiu scandinav, care mai cuprindea și Danemarca, Norvegia și insulele Hebride. În acel moment danezii erau deja creștini, iar domnia lui Canute se baza pe puterea legii și pe un grad rezonabil de acceptare liberă; mai mult, elementele daneze prezente în societatea engleză au fost rapid absorbite.

După moartea lui Canute dominația daneză a slăbit, și în 1042 a devenit rege Edward, fiul lui Ethelred; din cauza pioșeniei sale a fost denumit Edward Mărturisitorul. Mama lui era normandă iar el fusese crescut într-un ducat. Prin urmare el a favorizat sfătuitorii și obiceiurile normande – preferință care a avut consecințe decisive pentru Anglia anglo-saxonă.

Cine va fi rege?

Rezistența împotriva influenței normande era puternică, mai ales din partea celor patru deținători de titluri de conte (earl) atribuite în timpul dominației daneze. Cel mai puternic dintre conți era Godwin din Wessex, care a contribuit la înscăunarea lui Edward, iar apoi și-a mărit influența devenind socrul regelui. Dar lui Edward îi displăcea controlul lui Godwin, punând capăt acestei situații în 1051-1052. Contele și fiul său Harold au fost exilați, reușind să se întoarcă triumfători doar când cea mai mare parte a sudului Angliei s-a ridicat pentru a-i sprijini. După acestea influența normandă a intrat în declin și în 1053, la moartea lui Godwin, vastele sale domenii și poziția politică au fost moștenite de Harold.

În mod normal Harold ar fi trebuit să moștenească tronul lui Eduard, care nu a avut copii. Dar erau și alți pretendenți, printre care și William, ducele Normandiei, o rudă îndepărtată a lui Eduard Mărturisitorul. Printr-o întâmplare destul de obscură, în 1064 Harold a căzut accidental în mâinile lui William și a

Reconstrucția unei așezări anglo-saxone. Dacă un sat avea două câmpii, una era lăsată să se "odihnească" în fiecare an. Fiecare anglo-saxon avea bucata sa de pământ pe care o lucra în cooperare cu vecinii, într-un sistem de agricultură deschis. Fiecare persoană deținea fâșii pe terenuri diferite; un sistem care asigură distribuția egală a terenurilor bune și mai slabe.

Ceramică și sticlărie anglo-saxonă (dedesubt).

fost eliberat doar după ce a jurat să sprijine pretenția normandului la tron. Cum era de așteptat, Harold a refuzat ulterior să respecte o învoială acceptată prin constrângere.

Evenimentele s-au precipitat. În ianuarie 1066 Edward Mărturisitorul a murit, numindu-l pe Harold ca succesor. Witanul, o adunare de nobili care reprezentau interesele comunității, a susținut alegerea lui Edward. Dar când vestea a ajuns la urechile lui William, acesta s-a pregătit să-și apere pretențiile prin forță. Normanzii, descendenți ai vikingilor, erau buni luptători, cu toate că în perioada respectivă erau asimilați de cultura franceză. William a recrutat și aventurieri din alte părți ale Franței și a început să-și formeze o flotă.

Din nefericire pentru Harold, el a avut de înfruntat mai mulți dușmani în același timp. În septembrie flota norvegiană a ajuns în Northumbria, împreună cu un alt pretendent la tron, regele Harald Hardrada. Susținut de Tostig, fratele renegat al lui Harald, Hardrada a fost proclamat rege în York. Armatele lui Harold au plecat din Londra spre York și în 25 septembrie, la Stamford Bridge, Yorkshire, a declarat război inamicului. După o zi de măcel îngrozitor a obținut o victorie decisivă.

Între timp, în 27 septembrie, flota lui William a debarcat în golful Pevensey. Harold se grăbea spre sud, dar și-a continuat drumul doar după o oprire la Londra. S-ar putea ca această întârziere să-l fi costat pe Harold rega-

tu, deoarece i-a dat lui William șansa acomodării cu un teritoriu ostil. În 14 octombrie, când cele două armate s-au întâlnit, englezii ocupaseră dealul Senlac, aproape de Hastings. Zidul de scuturi al englezilor a rezistat în timpul zilei atacurilor imensei cavalerii normande, dar de două ori au rupt rândurile păcăliți de retragerile simulate ale normanzilor. Normanzii au profitat de momentele în care englezii erau cu garda jos. După ce Harold a fost ucis, armatele sale au continuat lupta, dar în cele din urmă au fost epuizate de atacurile cavaleriei normande și de ploaia de săgeți abătută asupra lor. După bătălie, William a fost numit "William Cuceritorul"; aceste evenimente au prefigurat sfârșitul Angliei anglo-saxone.